

บทที่ 2

รูปแบบงบการเงิน

บทนี้จะนำเสนอแนวความคิดการจัดทำงบการเงิน แนวปฏิบัติของคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพผู้สอบบัญชีมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงินที่จัดเก็บ พร้อมการเสนอผลการศึกษารูปแบบงบการเงินที่ธุรกิจใ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการอยู่

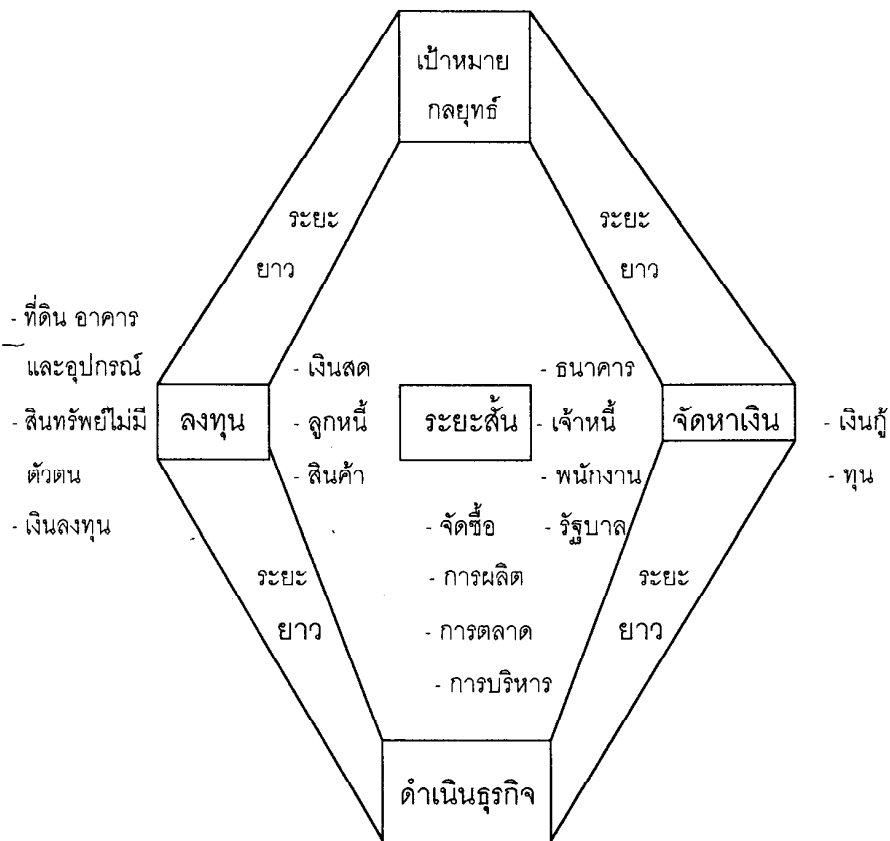
กิจกรรมทางธุรกิจ

กิจการจัดทำงบการเงินเพื่อเป็นข้อมูลให้กับบุคคลฝ่ายต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าของเจ้าหนี้ หน่วยงานของรัฐ และพนักงาน การนำเสนอข้อมูลในงบการเงินต้องการสะท้อนภาพกิจกรรมของธุรกิจ การทำความเข้าใจงบการเงิน หมายถึง การทำความเข้าใจกิจกรรมทางธุรกิจ กิจกรรมทางธุรกิจประกอบด้วย

1. การกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ การดำเนินธุรกิจต้องมีการกำหนดเป้าหมายหรือผลของการทำงาน ส่วนกลยุทธ์เป็นวิธีการที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดขึ้น
2. การจัดหาเงิน การจัดหาเงินทางธุรกิจจะเกี่ยวข้องกับแหล่งเงินทุน 2 ประเภท คือ แหล่งเงินทุนจากเจ้าของกิจการ และแหล่งเงินทุนจากเจ้าหนี้
3. การตัดสินใจลงทุน เมื่อกิจการได้เงินทุน กิจการตัดสินใจลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ การจัดหาสินทรัพย์ดังกล่าวประกอบด้วยที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน (ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ฯลฯ) การลงทุนในหลักทรัพย์ของกิจการอื่นๆ สินค้าคงเหลือ ลูกหนี้การค้า และเงินสด
4. การดำเนินธุรกิจ กิจการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาเงินและลงทุนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างรายได้ กิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย การผลิต การตลาด และการบริหาร

จากกิจกรรมทั้ง 4 ประการคือ การกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์การจัดหาเงิน การตัดสินใจลงทุน และการดำเนินธุรกิจ สามารถสรุปได้ตามภาพที่ 2-1

ภาพที่ 2-1 : กิจกรรมทางธุรกิจ

ที่มา : Stickney, Clyde P. and Weil Roman L. Financial Accounting : An Introduction to Concepts, Methods and Uses. New York : The Dryden Press, 1994, p. 8

แนวความคิดการจัดทำงบการเงิน

งบการเงินที่นำเสนอบุคคลภายนอกจะจัดทำเพียงปีละ 1 ครั้ง องค์ประกอบของงบการเงินคือ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงิน และความเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต งบการเงินดังกล่าวจะให้ข้อมูลดังนี้

1. ช่วยให้นักลงทุนในปัจจุบันและอนาคตสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนและการกู้ยืม
2. ช่วยให้ผู้สนใจมีความเข้าใจกิจกรรมทางธุรกิจและกิจกรรมทางเศรษฐกิจค้นหาข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น
3. ให้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับภาวะเศรษฐกิจของกิจการ สิทธิในการเรียกร้อง และผลกระทบจากรายการหรือเหตุการณ์ธุรกิจที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรและส
4. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจการทางการเงินในระหว่างช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง
5. ช่วยผู้ใช้งบการเงินสามารถทราบถึงจำนวน เวลา และความไม่แน่นอนของเงินสดรับจากเงินปันผลหรือดอกเบี้ย และผลการขายหรือไถ่ถอนตามหลักทรัพย์ หรือการกู้ยืม

วัตถุประสงค์ 1 และ 2 เป็นข้อมูลที่มาจากระบบบัญชีการเงิน โดยเน้นว่ากลุ่มบุคคลที่ใช้งบการเงินจะต้องเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมธุรกิจ หรือกิจกรรมเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง วัตถุประสงค์ 3 คือการจัดทำงบดุล วัตถุประสงค์ 4 คือการจัดทำงบกำไรขาดทุน และ วัตถุประสงค์ 5 คือการจัดทำงบกระแสเงินสด (Anthony and Ruce, 1995:17-18) กฎหมายบัญชีของไทยกำหนดว่าผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี โดยลงรายการในบัญชีแล้วจะต้องปิดบัญชีเพื่อทราบผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และฐานะการเงินของกิจการ การปิดบัญชีนี้นักกฎหมายได้กำหนดระยะเวลาไว้ว่าจะต้องปิดบัญชีในรอบ 12 เดือน ยกเว้นรอบปีบัญชีแรกอาจจะไม่ครบ 12 เดือนก็ได้ คือนับแต่วันที่เริ่มมีหน้าที่จัดทำบัญชีจนถึงวันปิดบัญชี อาจจะปิดก่อน 12 เดือนก็ได้แต่จะมากกว่า 12 เดือนไม่ได้ หรือกรณีที่มีการขออนุญาตเปลี่ยนวันปิดบัญชีรอบปีบัญชีที่ขอเปลี่ยนก็จะไม่ครบ 12 เดือน (กองบัญชีธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า, 2536:11)

รูปแบบงบการเงิน

การจัดทำงบการเงินทำได้ 2 แบบคือ (1) แบบรายงาน และ (2) แบบบัญชี ส่วนรายละเอียดรูปแบบงบการเงินทางกฎหมายบัญชีได้กำหนดในบัญชีท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2519) ให้ไว้ ณ วันที่ 7 ธันวาคม 2519 ใช้บังคับสำหรับการจัดทำงบดุลและบัญชีกำไร

ขาดทุนตั้งแต่รอบบัญชีซึ่งสิ้นสุดลงภายหลังวันที่ 31 ธันวาคม 2519 ซึ่งรูปแบบงบการเงินดังกล่าวเรียกว่า งบการเงินแบบย่อ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ภาพที่ 2-2 : รายการย่อของงบดุลของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

รายการย่อของงบดุล	
<u>สินทรัพย์</u>	
1.	สินทรัพย์หมุนเวียน
1.1	เงินสดและเงินฝากธนาคาร
1.2	เงินลงทุนระยะสั้น
1.3	ลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับ
1.3.1	หัก หนี้สงสัยจะสูญ
	ลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับสุทธิ
1.4	สินค้าคงเหลือ
1.5	สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น
	รวมสินทรัพย์หมุนเวียน
2.	ลูกหนี้และเงินให้กู้ยืมแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนและลูกจ้าง
3.	ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์
4.	สินทรัพย์อื่น
	รวมสินทรัพย์
<u>หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน</u>	
1.	หนี้สินหมุนเวียน
1.1	เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมจากธนาคาร
1.2	เจ้าหนี้การค้าและตัวเงินจ่าย
1.3	ส่วนของหนี้ระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี
1.4	หนี้สินหมุนเวียนอื่น
	รวมหนี้สินหมุนเวียน
2.	เงินทุนเลี้ยงชีพและบำเหน็จ
3.	เงินกู้ยืมระยะยาว
4.	เจ้าหน้าและเงินกู้ยืมจากผู้เป็นหุ้นส่วน
5.	หนี้สินอื่น
	รวมหนี้สิน
6.	ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน
6.1	ทุนของผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคน
	รวมส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน
	รวมหนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน

ภาพที่ 2.3 : รายการย่อของบัญชีกำไรขาดทุนของห้างหุ้นส่วน

รายการย่อของบัญชีกำไรขาดทุน

1. รายได้
 - 1.1 รายได้จากการขาย
 - 1.2 รายได้อื่น

รวมรายได้
2. ค่าใช้จ่าย
 - 2.1 ต้นทุนขาย
 - 2.2 ค่าใช้จ่ายในการขายและบริการ
 - 2.3 ดอกเบี่ยจ่าย
 - 2.4 ภาษีเงินได้

รวมค่าใช้จ่าย
3. กำไรหรือขาดทุนก่อนรายการพิเศษ
4. รายการพิเศษ
5. กำไรหรือขาดทุนสุทธิ

ภาพที่ 2.4 : รายการย่อของงบดุลของบริษัทจำกัด

รายการย่อของงบดุล	
สินทรัพย์	
1.	สินทรัพย์หมุนเวียน
1.1	เงินสดและเงินฝากธนาคาร
1.2	เงินลงทุนระยะสั้น
1.3	ลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับ หัก หนี้สงสัยจะสูญ ลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับสุทธิ
1.4	เงินให้กู้ยืมแก่บริษัทในเครือและบริษัทร่วม
1.5	สินค้าคงเหลือ
1.6	สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น
	รวมสินทรัพย์หมุนเวียน
2.	ลูกหนี้และเงินให้กู้ยืมแก่กรรมการและลูกจ้าง
3.	เงินลงทุนและเงินให้กู้ยืมแก่บริษัทในเครือบริษัทร่วมและบริษัทอื่น
4.	ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
5.	สินทรัพย์อื่น
	รวมสินทรัพย์

ภาพที่ 2.4 (ต่อ)

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

1. หนี้สินหมุนเวียน
 - 1.1 เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมจากธนาคาร
 - 1.2 เจ้าหนี้การค้าและตัวเงินจ่าย
 - 1.3 เงินปันผลค้างจ่าย
 - 1.4 ส่วนของหนี้ระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี
 - 1.5 เงินกู้ยืมจากบริษัทในเครือและบริษัทร่วม
 - 1.6 หนี้สินหมุนเวียนอื่น

รวมหนี้สินหมุนเวียน

2. เจ้าหนี้และเงินกู้ยืมจากกรรมการและลูกจ้าง
3. เงินกู้ยืมจากบริษัทในเครือและบริษัทร่วม
4. เงินทุนเลี้ยงชีพและบำเหน็จ
5. เงินกู้ยืมระยะยาว
6. หนี้สินอื่น

รวมหนี้สิน

7. ส่วนของผู้ถือหุ้น
 - 7.1 ทุนเรือนหุ้น
 - 7.1.1 ทุนจดทะเบียน
 - 7.1.2 ทุนที่ออกและเรียกชำระแล้ว
 - 7.2 ส่วนเกินมูลค่าหุ้น
 - 7.3 กำไรสะสม
 - 7.3.1 จัดสรรแล้ว
 - 7.3.1.1 สำรองตามกฎหมาย
 - 7.3.1.2 สำรองอื่น
 - 7.3.2 ยังไม่ได้จัดสรร

รวมส่วนของผู้ถือหุ้น

รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

ภาพที่ 2.5 : รายการย่อของบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัทจำกัด

รายการย่อของบัญชีกำไรขาดทุน	
1.	รายได้
1.1	รายได้จากการขาย
1.2	รายได้อื่น
	รวมรายได้
2.	ค่าใช้จ่าย
2.1	ต้นทุนขาย
2.2	ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร
2.3	ดอกเบี้ยจ่าย
2.4	ภาษีเงินได้
	รวมค่าใช้จ่าย
3.	กำไรหรือขาดทุนก่อนรายการพิเศษ
4.	รายการพิเศษ
5.	กำไรหรือขาดทุนสุทธิ
6.	กำไรต่อหุ้น
6.1	กำไรก่อนรายการพิเศษ
6.2	รายการพิเศษ
6.3	กำไรสุทธิ

จากตารางภาพที่ 2.2 ถึง 2.5 เป็นการเสนอภาพงบการเงินแบบย่อ ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดประกอบงบการเงินดังกล่าวอีกเพื่อความชัดเจนในข้อมูล ดังนั้น งบการเงินที่น่าเสนอสำนักงานพาณิชย์จังหวัด จึงประกอบด้วย (1) งบดุล (2) บัญชีกำไรขาดทุน และ (3) รายละเอียดประกอบงบการเงิน

ผลการศึกษารูปแบบงบการเงิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยรูปแบบของงบการเงินและการเปิดเผยข้อมูลของธุรกิจ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องการตรวจสอบว่ารูปแบบงบการเงินแบบย่อได้รับการปฏิบัติตามมากน้อยเพียงใด และถ้าหากมีข้อแตกต่างจากรูปแบบงบการเงินแบบย่อ ลักษณะความแตกต่างนั้นคืออะไร ผลการศึกษารูปแบบได้ตามตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 : รูปแบบงบการเงิน

	รูปแบบงบการเงิน		รวม
	รายการย่อ	รายการเต็ม	
บริษัทจำกัด	52.4	-	52.4
ห้างหุ้นส่วน	47.6	-	47.6
รวม	100.0		100.0

จากตารางที่ 2.1 พบว่าจำนวนงบการเงิน 307 งบการเงินโดยแยกเป็นกลุ่มบริษัทจำกัด 161 งบการเงิน และกลุ่มห้างหุ้นส่วน 146 งบการเงิน ทุกกลุ่มกิจการเลือกแสดงงบการเงินแบบรายการย่อ ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของกองบัญชีธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า ที่ประกาศต่อท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2519) คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่ารูปแบบงบการเงินดังกล่าวมีการประกาศมานาน และมีการประชาสัมพันธ์ให้แสดงในรูปแบบงบการเงินแบบย่อมานานแล้ว จึงเป็นผลทำให้มีการถือปฏิบัติอย่างกว้างขวาง

สรุป

บทนี้นำเสนอรูปแบบงบการเงินที่กิจการจัดควรทำตามข้อกำหนดของกฎหมายบัญชีที่กำหนดในบัญชีท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2519) ผลการศึกษาพบว่า กิจการปฏิบัติตามกฎหมายบัญชีดังกล่าว เนื่องจากข้อกำหนดดังกล่าวมีการประกาศมานานแล้วทำให้เกิดการรับรู้อย่างแพร่หลาย